

böztetés céljából. A festő életműve tanulmányozása után megállapítható, hogy „a 20. század hetvenes éveitől egészen haláláig, a hazai görögkatolikus megrendelésre született műalkotások között kiemelkedően magas, gyakorlatilag egyedülálló színvonalat képvisel, ami a technikai tudásban, a kompozíciós készségben, a színhasználatban egyértelműen megnyilvánul, de messze felülmúlta kortársait az egyházi hagyomány és a liturgia beható ismeretében is”.

(Földvári Katalin)

Terdik Szilveszter: Roskovics Ignác festőművész. Egy elfeledett életmű. Collectanea Athanasiana VI. Ars Sacra byzantino-carthiensis vol. 3., Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2022. 239 old. ISBN 978-615-6201-20

A Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport – 2018-tól a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Lendület Kutatócsoport – a görögkatolikus történe-
tének egyháztörténeti és kánonjogi aspektusai mellett az eddig feltáratlan művé-
szettörténeti adatok összegyűjtésére is fókuszál. A *Collectanea Athanasiana* című
sorozat *Ars Sacra byzantino-carthiensis* elnevezésű alsorozatának harmadik kötete
Roskovics Ignác festőművész életpályáját, munkásságát mutatja be. „Hosszú ideje
szerettünk volna már egy tudományos, de a szélesebb közönséget is megszólító
könyvet írni Roskovics Ignác művészetéről. A már több mint egy évtizede tartó
adatgyűjtés eredményeit először 2015-re, a festőművész halálának centenáriuma
ra dolgoztuk volna fel. [...] Akkor azonban úgy tűnt, hogy néhány dolognak érde-
mes volna alaposabban utánajárni még, ezért csupán egy rövid emlékező írás született.
[...] 2018-ban a nyíregyházi Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport Végheő Tamás
vezetésével a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Lendület Kutató-
csoporttal alakult. Ez a támogatás újra szilárd anyagi háttérrel biztosított a már meg-
kezdett kutatómunka folytatására és az eredményeknek egy reprezentatív kötet
formájában való közzétételére. [...] Célunk, hogy Roskovics Ignác életműve, amelynek
emléke az elmúlt száz évben alaposan megkopott, újra visszanyerje az őt megillető
helyet a korszak művészetével foglalkozó szaktudósok és a művészet iránt fogé-
kony közönség érdeklődési horizontján” – írja a bevezetőben Terdik Szilveszter, a
kötet szerzője.

A Roskovics művészetére iránti érdeklődés főleg a magyar görögkatolikusok kö-
zött maradt folytonos: emlékét napjainkban is elevenen ápolják családjának oldal-
ági leszármazottai, leginkább testvére, Heléna utódai, akik közül sokan hazai gö-
rögkatolikus papcsaládok (pl. Mosolygó, Papp, Tóth, Vattamány) tagjai. A festő-
művész sokak által mérvadónak tartott életrajzát Pirigyi István egyháztörténész írta
meg. A 21. század elején a Roskovics-életmű több oldala is a művészet történet ér-
deklődésének középpontjába került, mely során nemcsak magyar, hanem szlovák
és ukrán szerzők is foglalkoztak vele. Terdik Szilveszter kötete a közel négy évtized
alatt keletkezett életművet három, tágran értelmezett, műfaji-tematikusan sajátosságok
alapján meghatározott nagyobb egységekre bontva, a műveket kronológiai sorrend-

ben ismertette mutatja be. A kutatás során világossá vált, hogy a művész eredetileg magángyűjteményekbe került zsánerképeinek, portréinak jelentős része ma ismeretlen helyen található, többségük talán elpusztult. Roskovics ismert grafikáinak döntő hányada közgyűjteményekben látható. Így a legjobban tanulmányozható egységet templomi falfestményei és oltárképei alkotják. A színes fotókkal gazdagon illusztrált kiadvány szinte minden elérhető Roskovics-alkotásról közöl legalább egy reprodukciót.

A görögkatolikus papcsaládból származó festőművész, Roskovics Ignác (Szalók, 1854. szeptember 20. – Budapest, 1915. november 28.) a 19. század végén a hazai festőtársadalom elismert és megbecsült tagjának számított. A kötet első nagyobb egysége a festő tanulmányait és korai munkáit ismerteti. Roskovics festészetének kezdeti időszakában a mozgó alakokat, aktokat és portrékat ábrázoló tanulmányrajzok mellett már megjelennek az első nagyobb szabású, valamilyen vallásos témát feldolgozó művek is. Miután 1876-ban megfesti a Szent Cirill és Szent Metódot ábrázoló olajfestményt, kezdetét veszi a görögkatolikus megrendelések sora. Ezek között ott találjuk többek között Felsőveresmart vagy Büdszentmihály templomának ikonosztázion-képeit. A korai ikonosztázion-képeinek köszönhetően 1879-ben Roskovics Ignácot nevezték ki a Munkácsi Egyházmegye festőjévé.

Roskovics 1885-től Budapesten telepedett le, majd a vallásos témák mellett a korszak kedvelt műfajában, a zsánerfestészetben is egyre többet alkotott. A népszínművekből, népdalokból ihletett témák, életképek meghatározónak bizonyultak könyvillusztrációiban is. A festőművész jelentős szerephez jutott *Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képben* című sorozat illusztrálásánál. Roskovics keze munkáját dicsérik az olyan népi életképek, illetve a viseletek gazdagságát érzékeltető portrészzerű rajzok, mint a magyar népviseletet bemutató fejezetben a jáász leány vagy az alföldi csikós alakja. Több híres történelmi személy portréját Roskovics Ignác készítette el a sorozat számára. Az ő nevéhez kötődik Madách Imre, Tompa Mihály vagy Arany János arcképének elkészítése. A könyvillusztrációk mellett számos sajtóorgánum megrendelésére is készített képeket, de ábrázolásai olyan szerzők szépirodalmi elbeszélései mellett is megtalálhatók, mint Jókai Mór vagy Petőfi Sándor. Az 1890-es években Roskovics a Szent István Társulatnak készített bibliaillusztrációkat.

Terdik Szilveszter a könyv következő fejezetében a művész vallásos témájú egyházi megbízásait, oltárképeit és muráliáit ismerteti. Roskovics Ignác számára kiemelkedő szakmai elismerést hoztak a kecskeméti nagytemplom falképei és a budai Várpalota Szent István-termének díszítéséhez készített, Árpád-házi szenteket és uralkodókat ábrázoló kartonjai, amelyeket később a pécsi Zsolnay gyárban pirogránit képként is elkészítettek. Élete utolsó évtizedeiben a budapesti Rózsák téri görögkatolikus templom ikonosztázionjának festményein dolgozott annak ellenére, hogy igen súlyos, időnként teljes vakságot okozó szembetegséggel küzdött.

Roskovics Ignác kortársai tehetsége mellett nagyra értékelték társadalmi szerepvállalását, alakját, személyiségét pedig a napjainkig tovább élő anekdoták, tréfás

történetek őrzik. „Annak a magyar festőgárdának, amely a múlt század végén jellemző szerepet játszott nálunk, egyik legrokonszenvesebb tagját, Roskovics Ignácot, november 28-án elragadta a halál. [...] képviselője volt annak az érdekes művésztipusnak, amely nemcsak festésével vonta magára a budapesti közönség figyelmét, hanem társadalmi szereplésével is hozzájárult ahhoz, hogy azokban az időkben nemcsak megkedvelték a művészeket, hanem most első ízben fogadták el a finomabb társas élet integránsainak. Népszerűség dolgában Roskovicsnak aligha volt párja, az ő képei kerültek legsűrűbben reprodukcióra, az ő adomás témáiról beszélgettek a társas összejöveteleken, az ő tréfás megjegyzéseit emlegették [...]” – méltatja a festőt 1915-ben Lyka Károly, a korszak egyik meghatározó műkritikusa.

Az életmű részletes bemutatását a kötet végén található forrásgyűjtemény színesíti, amelyben olvashatók a Roskovics Ignác festői megbízásaihoz kapcsolódó levélváltások és egyéb dokumentumok. Terdik Szilveszter könyve minden részletre kiterjedően foglalja össze Roskovics Ignác munkásságát, méltó módon megemlékezve erről az igen sokoldalú művészről, az első görögkatolikus festőről, aki az Osztrák–Magyar Monarchiában országos ismertségre tett szert.

(Földvári Katalin)

Ivancsó István (szerk.), *A Rókahegyi Görög Esték IV. sorozatának a nyíregyháza-rókahegyi görögkatolikus templomban elhangzott 2022-es előadásainak szerkesztett változata, Nyíregyháza 2023. 206 old. ISBN 978-615-82248-0-2*

Jó ránézni a Rókahegyi Görög Esték sorozatának a polcon sorakozó kötetekre. Egyre gyarapszik a számuk: immár az ötödik, az előző évinél vaskosabb, csaknem dupla terjedelmű kötet is helyet kapott közöttük. A 2022-es esztendőben már nem volt a Covid-19 miatt korlátozás, így maradéktalanul meg lehetett tartani az előadásokat, és hála Istennek, az előadók is időben leadták a szövegeiket, így a könyv már az új esztendő első napjaiban megjelenhetett. Azért is fontos ez, mert sokakban még ott bizserog az élmény, és jó újra átélni – immár a szöveg alapján – az elhangzottakat.

A sorozat témája ez alkalommal az ünnep, az ünneplés, a naptár volt. Ennek fényében történt az előadók kiválasztása és meghívása a különböző felekezetelekből. Illetve legelsőként: vallásból.

Ugyanis a gyökerekhez akartunk visszanyúlni. Somos Péter a zsidó vallási naptárról és a benne lévő ünnepről tartotta az előadását, illetve ezt foglalta aztán írásba. Majd Nagy Csaba elismert és sokszorosan kitüntetett tárogatóművész a polgári ünneplés egy szegmensébe vezetett be, amikor történelemidézést tartott tárogatóval. A sok szép hangszeres játékát végig magyarázta, kommentálta. Így kétszeresen is élvezetes volt. A kispapok közül néhányan a nagyböjti ünneplésről, illetve a nagyböjtnél lelkileg hasznos eltöltéséről beszéltek, énekeltek, szavaltak. Természetesen főleg a liturgikus énekek domináltak. Ezt követte a római katolikus „anyaegyház” ünneplési formája, amit Nagy Csaba, a római katolikus templomi szolgálatot is ellátó pap mutatott be, illetve írt meg, hogy olvasható is legyen a kötetben. Ezt követte Janka György teológiai tanár előadása, aki a görögkatolikusok nagy ünnepe-